

elämää suurempi harrastukseni

Hannaleena Karjalainen

LL, erikoislääkäri, kliininen opettaja
KYS ja Itä-Suomen yliopisto
hannaleena.karjalainen@kuh.fi

FILMIFRIIKIN PARATIISI

Sodankylän elokuvajuhliin voi jäädä koukkuun.

► Kesäkuun alussa alan pikkuhiljaa pakkaamaan kesälomareissua varten. Pipo, hansikkaat, kuoritakki fleeevuorella, pitkät kalsarit, villasukat, pepunalustyyny ja fleee-huopa. Lisäksi evääksi keksejä, suklaata ja konjakkipullo, joka jää yleensä juomatta. Viimeistään kesäkuun toisella viikolla startataan kohti kylmempää. Ja kohti valoa.

Sodankylän elokuvajuhlia on vietetty jo vuodesta 1986 lähtien. Idea festivaaleista on lähtöisin Kaurismäen veljeksiltä ja Anssi

Mänttäriltä. Sodankylän kunta lähti onnekseen hulluun ideaan mukaan. Festivaalijohtajana on toiminut koko juhlien historian ajan Suomen herra elokuva Peter von Bagh. Juhlat ovat

joka vuosi kesäkuun toisella viikolla kestäen keskiviikosta sunnuntaihin. Ajankohta on valittu tarkkaan: yötön yö vallitsee jo, mutta hytysiä ei ole vielä haitaksi asti. Ei ainakaan joka vuosi.

Olen ollut mukana juhlimassa elokuvaa vuodesta 2005 asti. Tänä vuonna tulee siis kymmenen vuotta täyteen. Idea oli oikeastaan ystäväni, joka autoili Helsingistä Kuopioon ja sieltä jatkoimme Luostolle, jossa silloin majoituimme. Ensimmäinen näytös oli Rocky horror picture show kaikkine rekvisiittoineen. Olihan se unohtumaton alku juhlille. Ensimmäinen vuosi meni vielä harjoittellessa. Opittiin mm. että juhlille pitää tulla ajoissa, päivää ennen, ja lähteä vasta juhlien loputtua. Lisäksi pitää hommata asunto lähempää Sodankylän keskustaa, ostaa opaskirja heti ensimmäisenä päivänä ja mykkäelokuvanäytöksiin pitää jonottaa

vähintään tuntia ennen, jotta saa kunnan paikan.

Elokuvia näytetään ympäri vuorokauden nykyään neljässä paikassa: Lapinsuun elokuvateatterissa, entisen Kitisenrannan koulun jumppa- ja juhlasalissa, isossa teltassa ja pikkuteltassa. Valikoima on runsas, eikä kaikkea haluamaansa ehdi millään katsoa, koska on pakko joskus syödä ja nukkuakin. Elokuvia on laidasta laitaan: kotimaisia uutuuksia, klassikoita, nykyelokuvaa ympäri maailmaa, erikoisuuksia, lastenelokuvia, animaatioita, dokumentteja, mykkäelokuvia, musikaaleja jne. Olen nähnyt Sodankylässä mm. Terminator 2 erikoisversiona, Hitchcockin Dial M for Murder (Täydellinen rikos) vuodelta 1954 3D-versiona, useampia mykkäklassikoita elävän orkesterin säestyksellä, karaokeversion Rovaniemen markkinoista kahdesti, Citizen Kanen ja Rio Bravon luennon

Idea festivaaleista on lähtöisin Kaurismäen veljeksiltä ja Anssi Mänttäriltä.

Festivaalioppaita.

kerä vain muutamia mieleenpainuvimpia mainitakseni. Eniten toki katson nykyelokuvaa, jota on eniten tarjollakin. Ohjelmistossa on suomalaisia uutuuksia, kuten elokuva Kalervo Palsasta, joka on ehdottomasti katsomisen arvoinen, hyvin surrealistinen elokuva surrealistisesta taiteilijasta, eikä tosiaankaan mikään perinteinen elämänkerta. Näin sen jo viime vuonna Sodankylässä, ja se on nyt tulossa ensi-iltaan elokuvateattereihin. Ennen kaikkea tarjolla on elokuvia maailmalta, Kiinasta, Japanista, Irakista, Palestiinasta, Israelista, Afganistanista... Elokuvia, jotka ovat hykerryttävän hyviä, mutta jotka eivät koskaan tule kaupalliseen levitykseen elokuvateattereihin. Ihan huonoa elokuvaa en ole Sodankylässä nähnyt, jokusen sellaisen kyllä, josta en ole ymmärtänyt mitään joko konkreettisesti kieliongelman vuoksi tai muuten. Mm. Jamaikan englanti ei

avautunut ollenkaan elokuvassa, joka oli yhtä dialogia. Onneksi se toinen puhuja edes puhui ymmärrettävää amerikkaa. En oikein silti päässyt perille, miksi itsemurhaan lopulta päädyttiin.

Vuosien mittaan yleisömäärä on lisääntynyt. Keskiviikosta sunnuntaihin kylän raitilla käy melkoinen tohina. Viime vuonna vieraita oli jo 27 000 joten ihan pienestä festivaalista ei voi enää puhua. Suurin osa hommasta hoidetaan edelleen talkoovoimin. Siinä yksi mahdollisuus osallistua juhlille ja katsoa samalla elokuvia ilmaiseksi. Jonot elokuviin, kahvilaan ja ruokapaikkoihin ovat välillä pidemmät kuin taannoisessa neuvostonaapurimaassa. Loppuunmyytyjä näytöksiä on useita. Onneksi festivaali on joustava ja suosituista näytöksistä saadaan useimmiten uusinta. Ja pitää tietää oikea strategia lippujen ostoon: halutut

näytännöt valitaan etukäteen ja liput seuraavan päivän näytöksiin ostetaan edellispäivän aamuna. Hyvin on toiminut ja olen aina päässyt haluamiini elokuviin.

Miltei kaikissa kirjoituksissa ja dokumenteissa Sodankylän elokuvajuhlilta puhutaan Sodankylän hengestä, siitä miten välitöntä ja epäbyrokraattista meno on. Se on totta ja siihen jää helposti koukkuun. Juhlilla kohtaavat maailmankuulut elokuvantekijät ja nousevat kyvyt, kansainvälinen yleisö ja tavallinen kaduntallaaja. Kaikki ovat tulleet juhlistamaan ja katsomaan elokuvia. Ja tietenkin vilimitähtiä. Vieraat siis pörräävät tavallisen kansan seassa ilman turvamiehiä, kukaan ei kulje limusiinilla ja nakkikioskijonossa voi hyvinkin törmätä vaikka Aki Kaurismäkeen.

Vieraat tekevät festivaalin. Joka vuosi juhlilla on noin viisi päävierasta >>

Elokuvajuhlien iso teltta.

Teltassa voi olla tukahduttavan kuuma tai hyytävän kylmä.

ja yhteensä parikymmentä tekijävierasta niin Suomesta kuin ulkomaillakin. Joka aamu Peter von Bagh haastattelee jotakin päävierasta. Nämä tilaisuudet ovat ilmaisia ja äärimmäisen suosittuja. Peter von Baghilla on kadehdittava englannin sanavarasto ja aivan järkyttävä ääntämys. Siitä huolimatta tai sen vuoksi hän saa vieraista irti mielenkiintoisia asioita. Toki moni taiteilija on jo sinällään elänyt mielenkiintoisen taiteilijaelämän. Kaikki haluavat kuulla lopuksi minkä elokuvan vieras ottaisi mukaansa autiolle saarelle. Itse en osaisi tähän kysymykseen vielääkään vastata. Mieleenpainuvia vieraista ovat olleet mm. Jean-Pierre ja Luc Dardenne, Abbas Kiarostami, Elia Suleiman, Milos Forman, Lasse Pöysti, Fatih Akin, Samira Makhmalbaf, Terrence Davis, Vesa-Matti Loiri, Cristian Mungiu, Philip Kaufman ja Harriet Anderson.

Sodankylän elokuvajuhlilla käynti on avartanut maailmaani paitsi elokuvan kautta, myös konkreettisesti. Käyn elokuvajuhlilla helsinkiläisen ystäväpariskunnan kanssa heidän autollaan. Yleensä menemme juhlille kiertotietä ja samalla reissulla olen tutustunut mm. Pohjois-Norjaan, -Ruotsiin ja –Venäjään sekä tietysti kotimaassa Lappiin, Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan. Pari vuotta sitten kävimme Murmanskissa ja viime vuonna Kirkkoniemessä ja Vesisaarella. Unohtumattomia matkoja. Tänä vuonna olemme suunnitelleet koukkausta Kiirunan kautta, kun sen keskusta on vielä paikoillaan. Toki sielläkin on jo kerran käyty.

Hyttysiä, koleaa keliä, sadetta. Tai auringonpaistetta ympäri vuorokauden, niin ettei nukutuksi saa ilman silmälappuja. Teltassa voi olla tukahduttavan kuuma tai hyytävän kylmä. Katon reiästä voi saada

sadepisaran otsaan kesken kaiken. Ei mitään väliä, tunnelma on joka tapauksessa lämmin. Olo on hieman maaninen vähien yöunien ja pimeässä elokuvateatterissa vietettyjen elokuvamaratonien jälkeen. Viiden päivän aikana tulen katsoneeksi noin 17 elokuvaa ja käyneeksi parissa aamukeskustelussa. Kieltämättä elokuvaelämykset aluksi sekoittuvat toisiinsa, kun kulkee tunnelmasta toiseen. Yllättävän hyvin kuitenkin muistan jälkepäin näkemäni elokuvat. Joitakin muistelen lämmöllä vielä kymmenen vuoden jälkeenkin. Elokuvaan tarttuu erityisleima, kun sen on nähnyt Sodankylässä.

Suosittelen lämpimästi jokaista elokuvista vähänkään kiinnostunutta matkaamaan edes kerran elämässään Sodankylään kokemaan jotain ainutlaatuista. Mutta varoitus: siihen voi jäädä koukkuun! ■

Vinkkejä ensikertalaisille

1. Hommaa majoitus ajoissa. Ex-tempore ei kannata tulla, jos ei satu omistamaan matkailuautoa. Hotelleihin mahtuu vain murto-osa halukkaista, mutta aina voit yrittää kysyä peruutuspaikkaa Hotelli Karhusta, joka ylihinnoittelee itsensä festivaalien aikaan. Luostolta kulkee nykyään festivaalibussi. Kotimajoitus on hyvä vaihtoehto.
2. Osta ensimmäiseksi festivaaliopas tai tutustu tarjontaan nettisivuilla <http://www.msfilmmfestival.fi>. Osaan näytöksistä (esim. mykkäelokuvat) voi varata lippuja etukäteen ennen festivaalien alkua. Elokuvateatteri Lapinsuusta lippuja voi ostaa etukäteen kaikkiin Lapinsuun näytöksiin, muilta esityspaikoilta kuluva ja seuraavan päivän näytöksiin. Eli eri näytöspaikkojen liput on jonotettava omista pisteistään...
3. Jos aiot katsoa useamman elokuvan, osta sarjakortti (12 elokuvaa 10 hinnalla). Sarjakortin voi jakaa kavereitten kanssa. Se ei periaatteessa käy seuraavana vuonna, jollei sitten osaa pitää peukaloa taitavasti vuosiluvun päällä korttia myyjälle näyttäessä). Sarjakortilla ei voi ostaa lippuja mykkäelokuviin, jotka ovat kalliimpia.
4. Elokuvatarjonta täydentyy ja muuttuu festivaalien aikana. Seuraa tarjontaa netistä tai ilmaiseksi jaettavasta ohjelmakartasta. Kun paperin väri muuttuu, on ohjelmakin muuttunut.
5. Elokuva katsotaan lopputekstien loppumiseen saakka. Elokuville taputetaan loppuksi. Aina. Nykyään monet kyllä lähtevät aiemmin, mitä pidän hyvin moukkamaisena.
6. Jos näytöksessä on paikalla joku elokuvan tekijöistä, yleensä loppuksi pidetään pieni keskustelutilaisuus. Kannattaa ehdottomasti jäädä kuuntelemaan.
7. Jos näytös on isossa teltassa ja tiedät sen olevan suosittu, mene jonoon ajoissa, jopa yli tuntia ennen (sic!). Isossa teltassa voi saada samaan hintaan hyvän, miltei eturivin paikan (etupenkit on yleensä varattu vipeille) tai paikan lankulta pylvään takaa. Koululla ja Lapinsuussa on vähemmän huonoja paikkoja, ellet sitten ole alle 160-senttinen, kuten allekirjoittanut.
8. Muista myös syödä, nukkua ja käydä vessassa. Neljä elokuvaa putkeen alkaa olla jo liioittelua, mutta

kokemusta on... Suklaapatukka käy lounaasta hätätalassa, mutta hyviä ruokapaikkojakin löytyy. Kahvilateltan hinnat ovat nousseet miltei kipurajalle, mutta ryynimakkara on vielä kohtuuhintainen ja hyvä huikopala. Keskustassa on kahvila/lounasravintola Kammari, jota voi suositella. Keskustan pizzeria on myös ihan kelvollinen. Ei kannata unohtaa linja-autoaseman kahvilaa, joka on mainio lounaspaikka, miltei legendaarisen Seita-baarin veroinen. Varaa aikaa myös vessassa käyntiin. Naisten vessajonot ovat välillä tooodella pitkät. Rakonkoulutus kannattaa siis aloittaa ajoissa.

9. Monet nauttivat elokuvansa pienessä tai vähän suuremmissa hiprakas-

sa ja osalla on omia eväitä mukana elokuvissa tuomassa tunnelmaa. En paheksu rentoa meininkiä, mutta rajansa pitää tuntea. On aika ärsyttävää, kun vieruskaveri alkaa kuorsata kesken jännittävimmän kohdan tai alkoholi on vienyt itsekritiikin ja "hauskoja" välihuutoja ei malta pitää sisällään. Tämän vuoksi katson nykyään elokuvani pääasiassa päiväsaikaan.

10. Itse menen Sodankylään katsomaan elokuvia, mutta oheishjelmaakin löytyy. Festivaaliklubilla esiintyy hyviä yhtyeitä ja Sodankylän baareissa ja soittojuomaloissa riittää seuraa. Kadunvarrelle nousee ruokakojuja, joten nälkäiseksikään kukaan ei jää.

Lipunmyyntiä Lapinsuussa.

Kirjoittaja telttajonossa